

Силабус
навчальної дисципліни
Вступ до спеціальності
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: «Середня освіта (Історія та Громадянська освіта)»

Спеціальність: А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Галузь знань: А1 Освіта

Рівень вищої освіти: перший рівень вищої освіти

Викладач (і)	Антощак Марина Миколаївна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/opp/
Контактний тел.	0964137992
E-mail викладача:	mberezhna1966@ukr.net
Графік консультацій	П'ятниця, 14.35-15.55

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	10	10	70	залік

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: історичне мислення, методологія дослідження, методика викладання, компоненти фахової майстерності, Освітньо-професійна програма, методика навчання історії, шкільна історична освіта, учитель історії як суб'єкт викладання, учень як суб'єкт навчання,

Мета та предмет курсу. Метою курсу є надання допомоги студентам в їх професійній орієнтації і адаптації, допомогти їм отримати уяву про зміст, характер і особливості свого майбутнього фаху, про той обсяг знань, оволодіння яким передбачає сучасна система історичної освіти у нашій країні; озброєння студентів знаннями про сутність та особливості педагогічної діяльності, ознайомлення з основними компетенціями майбутнього фахівця, особливостями професійно-педагогічної комунікації, структурою педагогічної вищої школи, видами навчальних занять у вузі, особливостями самостійної та наукової роботи студентів, формування вміння вчитися, потягу до самоосвіти та самовиховання протягом життя; сприяння підготовці першокурсників до практики; вироблення особистісного ставлення студентів до історичних подій та явищ, розвиток соціальних навичок, сприяння інтелектуальному розвитку й формуванню освічених, свідомих громадян нашої держави.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» є:

- дати знання про структуру, зміст, характер і специфіку майбутньої професійної діяльності;
- розкрити шляхи формування культури педагогічного спілкування;
- сформувати у студентів загальне уявлення про педагогічну творчість як невід’ємну складову професійної майстерності майбутнього фахівця;
- розкрити сутність поняття «педагогічна культура», «імідж фахівця», «професійна компетентність», «комунікабельність», «вербальна, невербальна, комп’ютерна комунікація» сучасного фахівця;
- ознайомити з деякими педагогічними технологіями як проявом творчості майбутнього фахівця;
- ознайомити зі змістом та основними формами навчання у вищому навчальному закладі освіти, коледжі, технікумі та ін.;
- ознайомити з науковою організацією праці студента;
- дати уявлення про важливість самоосвіти та самовиховання майбутнього педагога протягом життя.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач **повинен знати:**

- сутність і особливості педагогічної діяльності;
- характерні ознаки професійно-педагогічної діяльності;
- сутність і компоненти професіограми фахівця;
- сутність, особливості, стилі, етапи педагогічного спілкування;
- специфіку педагогічної творчості;
- шляхи оволодіння педагогічною творчістю;
- етапи професійного становлення та фактори, що обумовлюють його ефективність;
- зміст і форми організації навчання у вищому навчальному закладі освіти, коледжі, технікумі та ін.;
- особливості самостійної роботи та її типи;
- сутність самоосвіти, її джерела;
- умови формування професіоналізму;
- систему освіти в Україні.

уміти:

- визначати професійно-важливі якості майбутнього фахівця;
- робити самооцінку професійно-педагогічної спрямованості;
- аналізувати стилі педагогічного спілкування;
- розв’язувати педагогічні задачі;
- працювати з літературою і робити записи в різних формах;
- складати план самоосвіти.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
1	загальні	Загальнонаукова	

		<p>ЗК 4. Здатність до безперервного та активного навчання, самоосвіти, постійного підвищення кваліфікації</p> <p>ЗК 7. Навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації.</p>	<p>ПРН 2. Вміти використовувати набуті знання для вирішення завдань своєї професійної діяльності.</p> <p>ПРН 11. Вміти обґрунтовувати вибір методики опрацювання речових джерел і текстів</p> <p>ПРН 2. Вміти використовувати набуті знання для вирішення завдань своєї професійної діяльності</p>
2	Фахові	<p>ФК 1. Знання основ методики викладання історії в загальноосвітніх навчальних закладах</p> <p>ФК 2. Фахове володіння основами дидактики, педагогічною культурою, загальними принципами організації навчання та виховання</p>	<p>ПРН 1. Знати основи методики викладання історії в загальноосвітніх навчальних закладах</p> <p>ПРН 4. Демонструвати здатність до самонавчання і продовження професійного розвитку</p>

Зміст курсу:

ЛЕКЦІЯ 1. ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ.

1. Предмет науки «історія» та її місце в системі гуманітарних наук.
2. Місце спеціальних історичних дисциплін в системі історичної науки.
3. Поняття методології історичної науки.
4. Етапи розвитку історичної науки та варіанти періодизації історії.

ЛЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

1. Педагогічна праця: понятійний апарат.
2. Особливості педагогічної професії.
3. Професіограма вчителя

ЛЕКЦІЯ 3. ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН.

1. Професійно значимі якості особистості вчителя історії і суспільствознавчих дисциплін. Діагностика.
2. Шляхи і способи самовдосконалення професійно-особистісних якостей вчителя. Стили педагогічної діяльності.
3. Навчання протягом життя.

ЛЕКЦІЯ 4. ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.

1. Система вищої освіти в Україні, її організаційна основа і структура.
2. Соціально-гуманітарна, психолого-педагогічна і фахова підготовка. Єдність теоретичної і практичної підготовки вчителя. Освітньо-кваліфікаційні рівні в Україні.
3. Форми організації навчання у вищому навчальному закладі.
4. Наукова робота студентів у системі професійної підготовки.

ЛЕКЦІЯ 5. ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ В БДПУ.

1. Організація навчально-виховного процесу в БДПУ. Організаційні основи і структура університету. Основні нормативні документи.
2. Особливості навчання на спеціальності. Освітня програма.
3. Права і обов'язки здобувача соціально-гуманітарного факультету БДПУ.
4. Місце практики у підготовці вчителя історії.

Методи навчання: Студентоцентроване проблемно-орієнтоване навчання проводиться низкою методів. За джерелами передачі й характером сприйняття інформації: словесні (лекція, бесіда-повідомлення, репродуктивна), наочні (демонстрування, самостійне спостереження), практичні (практичні роботи, дослідні роботи). За основними дидактичними завданнями: методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок. За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу.

Політика відвідування занять є складовою навчального процесу. Передбачається, що студенти відвідають в повному обсязі лекції і практичні

зайняття зі «Вступу до спеціальності». Здобувачі інформують викладачку про неможливість відвідати заняття.

Політика академічної доброчесності: передбачається, що при підготовці до практичних занять, роботі з джерелами інформації, будуть відсутні всі види академічного плагіату та здобувачі будуть дотримуватися наукової етики, слідуючи положення Кодексу доброчесності університетської спільноти https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpu1.pdf.

Політики використання ШІ, то послуговуючись університетським положенням https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczeni_berdyanskogo.pdf при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення заліку.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

1. Навчальна програма з курсу.
2. Робоча програма з курсу.
3. Теми та рекомендації до семінарських занять.
4. Завдання для самостійної роботи.
5. Список рекомендованої літератури.
6. Підручники та посібники в електронному виді.

Система оцінювання та вимоги:

Педагогічний контроль за навчально-професійною діяльністю студентів здійснюється в таких формах:

- а) поточний контроль відбувається за результатами виконання самостійних робіт (опрацювання літератури, конспектування першоджерел, підготовка доповідей, письмові відповіді на проблемні запитання, складання презентацій тощо);
- б) оцінка за іспит виставляється наприкінці семестру на основі підсумкового контролю з урахуванням відвідування занять, виступів на семінарах, якості виконання самостійної навчальної роботи.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу,	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю

	практику		
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностики успішності навчання: тестування, індивідуальна робота, виступи на семінарських заняттях, участь у роботі конференцій, самостійна робота, співбесіда, іспит.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу «Вступ до спеціальності» / Укладач О.В. Більська. Вінниця: ТД «Едельвейс и К», 2012. – 296 с.
2. Горохівський П.І. Методика викладання історії: Курс лекцій для студентів денної та заочної форм навчання. – Умань, 2013. – 294 с.
3. Горохівський П.І. Теорія та методика навчання історії. Курс лекцій. Умань: ФОП Жовтий О., 2016. – 246 с.
4. Комаров В.О. Методика навчання історії в школі: Навчальний посібник для студентів історичної спеціальності педагогічних університетів. – Кривий Ріг, 2003.
5. Курилів В. Методика викладання історії. Київ, Торонто, 2019. – 256 с.
6. Левітас Ф.Л., Салата О.А. Методика викладання історії. Х.: Вид.група «Основа», 2006. – 242 с.
7. Мазоха Д. С. На шляху до педагогічної професії (Вступ до спеціальності): Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 168 с.
8. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навчальний посібник / За ред. І.Я. Зязюна, О.М. Пехоти. – К.: Вид. А.С.К., 2003. – 240 с.
9. Пометун О., Власов В. Практичний довідник учителя історії // Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання». К., 2016.
10. Пометун О.І. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті // Історія в школах України. – № 6. – 2007. – С. 3-12.

11. Пометун О.І., Фрейман Г.О. Методика навчання історії в школі. – Київ, 2006. – 328 с.
12. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання.— К.: Видавництво А.С.К., 2004.
13. Старєва А.М. Методика навчання історії: особистісно орієнтоване подання: Навч. посібник. Миколаїв: Іліон, 2008.
14. Терно С.О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. – Запоріжжя, 2009. – 268 с.
15. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: навчально- методичний посібник. – Харків, 2017. – 324 с.

ДОДАТКОВА

1. Артемчук Г. І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідницької роботи. Навчальний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів.-К.: Форум, 2000.
2. Білецький Б., Добржанський О. Основи наукових досліджень: категорії, поняття, терміни, нормативні документи. Навч. посібник-довідник. - Чернівці, 2010.
3. Білокінь С.І. Бібліографія історії України // Енциклопедія історії України. – К.: Наук. думка, 2005. – Т.1. – С. 258.
4. Білокінь С.І. Історична бібліографія українки // Енциклопедія історії України. – К.: Наук. думка, 2005. – Т.3. – С. 553 – 560.
5. Богдашина О.М. Джерелознавство історії України: теорія, методика, історія: Навчально-методичний посібник.—2-ге вид., доп. та переробл./ О.М. Богдашина - Харків: Вид-во «Тарбут-Лаам», 2005. – 192 с.
6. Венцева Н.О. Вивчення історичних постатей на уроках історії України в 7 класі. Харків: Вид.група «Основа», 2010. – 127 с.
7. Венцева Н.О. Дискусійні методи на уроках історії України. 7-8 класи. Харків: Вид.група «Основа», 2007. – 128 с.
8. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання / В. Винник. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 174 с.
9. Власов В. Методика формування хронологічних та картографічних умінь на уроках історії України // Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання». К., 2013. – 96 с.
10. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ "Академія", 2006. – 256 с.

- 11.Десятов Д.Л. Методика вивчення історії геноцидів у шкільному курсі історії: навчально-методичний посібник. Миколаїв: ОППО, 2014. – 152 с.
- 12.Десятов Д.Л. Методика розвитку історичного мислення засобами наочності . Харків: Вид.група «Основа», 2008. – 141 с.
- 13.Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: Навчально-методичний посібник / Т. Я. Довга. Кіровоград: ПП «Ексклюзив–Систем», 2014. – 144 с.
- 14.І 'аллагер Кармел. Викладання історії в контексті сприяння демократич-іим цінностям і терпимості. Посібник для вчителів. - К., 2001.
- 15.Герасимчук Т.Ф. Теоретико-концептуальні основи та методи дослідження міжнародних відносин./ Т.Ф. Герасимчук //Укр.. істор. журн.- №5, 2006.- с. 186 – 199.
- 16.Гирич І. Роль історії в системі орієнтаційних цінностей // До проблеми викладання історії України ХІХ - початку ХХ ст. // Історія в школах України. - 2003. – С 4-5.
- 17.Грицак Я. Як викладати історію України після 1991 року? / Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): 36. наук. ст. - К.: Генеза, 2000. – С 66 - 67.
- 18.Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму. К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. – 155 с.
- 19.Джус О. В. Вступ до спеціальності: навч.-метод.посібник. Ів.-Франківськ : Плай, 2004. – 110 с.
- 20.Задорожна Л. Навчити працювати самостійно (інтеграційний метод роботи з історичними документами) // Історія в школах України. - 2004. - №5. – С 7-11.
- 21.Іванченко В.В. Тенденції та особливості формування історичної культури молоді в сучасних умовах // Грані. - 2003. - №3. – С. 3 - 7.
- 22.Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 2002.
- 23.Історична наука // Енциклопедія історії України. – К.: Наук. думка, 2005. – Т. 3. – С. 562-572.
- 24.Історія культур пам'яті // Енциклопедія історії України. – К.: Наук. думка. – 2005. – Т. 3. – С. 601 – 602.
- 25.Калакура Я.С. Методологія історичного дослідження. Наук. метод. посібник. – К., 2017.
- 26.Комаров В.О. Методика навчання історії в школі: Навчальний посібник для студентів історичної спеціальності педагогічних університетів. – Кривий Ріг, 2003.

27. Кондратюк К. Українська історіографія ХІХ – початку ХХ ст.: основні напрямки і концепції. – Львів, 2002.
28. Комаров В. До питання про систему методів навчання історії в школі (Загально-методичний аспект) // Історія в школах України. - 2003. – №4-5.
29. Космина В.Г. Теорія культурно-історичних типів М.Данилевського й методологія історії./ В.Г. Космина // УІЖ, 2006, № 1. – с. 183 – 196.
30. Люшин М. Виховуємо громадянина (формування громадянськості учнів засобами шкільних курсів історії та інших суспільствознавчих дисциплін) // Історія в школах України. - 2004. - № 2. – С. 8-10.
31. Мазоха Д.С. На шляху до педагогічної професії. Вступ до спеціальності : Навч. посібник для студ. вузів / Д.С. Мазоха. – К.: Центр. навч. л-ри., 2005. – 168 с.
32. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії К : Академвидав, 2012. – 200 с.
33. Миронюк С. Використання технічних засобів навчання в теорії і практиці викладання історії // Історія в школі. – 2000. – № 2.
34. Момот Л., Ломако Л. Технологія формування емоційно-оцінної діяльності учнів у процесі навчання // Історія в школі. - 2002. - № 8. – С. 1-5.
35. Мороз В.П. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: Методичний посібник. К.: Педагогічна думка, 2012. – 128 с.
36. Мисан В. Сучасний урок історії: навчально-методичний посібник. К.: Шкільний світ, 2010. – 120 с.
37. Мокрогуз О.П. Інноваційні технології на уроках історії. Харків: Вид.група «Основа»: «Тріада+», 2007. – 192 с.
38. Нагорна Л. Історичний процес та історична пам'ять: влада стереотипів // Історичний журнал. – 2010. - №1-3. – С. 3-13.
39. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік К: Літера ЛТД, 2019. – 208 с.
40. Нові підходи до історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Л.: ЗУКУ, 2012. – 164 с.
41. Ніраз Ю.В. Розвиток життєвих компетентностей на уроках історії України. ТернопільХарків: Ранок, 2012. – 192 с.
42. Олексін Ю.П. Методична система диференційованого навчання історії у старшій школі. Рівне: ТзОВ «Ассоль», 2013. – 435 с.
43. Плиско Л.М. Вступ до історії./ Л.М. Плиско - Х., 2011.
44. Поль Р. Історія та істина / Пер. В. Шовкуна. – К., 2001.
45. Пометун О. Актуальні проблеми шкільного підручника з історії: запрошення до дискусії // Історія в школах України. - 2003. - № 2.

46. Пометун О.І. Навчання історії без пристрастей і пересудів // Історія в школах України. - 2002. - № 4. – С 7-11.
47. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок та інтерактивні технології навчання. - К.: А.С.К., 2004.
48. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: Теорія, практика, досвід . – К., 2002.
49. Портфоліо педагога / Укладач І. Т. Соколянська. Х. : Вид. група «Основа», 2013. 224 с. (Серія «Адміністратору школи»).
50. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія: Історіософія світової та української історії ХУП-ХХ століть./В.А. Потульницький - К.: Либідь, 2002. – 49-50.
51. Практичні аспекти організації ігрової діяльності учнів на уроках історії. Харків: Вид.група «Основа», 2013. – 96 с.
52. Прокопчук В.С. Шкільне краєзнавство. Навч. посібник. – К., 2011.
53. Реєнт О.П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу/О.П. Реєнт // УІЖ, 1999.- №3. – С. 3 – 22.
54. Рибак І.В. Історія України у проблемному викладі в особах, термінах, назвах і поняттях: Навч. посібник. – К., 2008.
55. Старєва А.М. Методика навчання історії: особистісно-орієнтований підхід. - Миколаїв: Ілліон, 2007. – 332 с.
56. Стельмах С. Історична наука в Україні епохи класичного історизму (XIX – початок ХХ ст.). – К., 2005.
57. Таємниці історичної нарації. – К., 2012.
58. Терно С. Як підвищити ефективність навчання (науково-технологічні засади формування історичних понять) // Історія в школах України. - 2003.-№ 5. – С 21-26.
59. Терно С. Дидактика історії чи методика навчання історії? // Історія в школах України. - 2004. - № 6. – С 25-26.
60. Терно С.О. Розвиток критичного мислення старшокласників у процесі навчання історії. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. – 275 с.
61. Теслюк В.М., Лузан П.Г., Шовкун Л.М. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник. К.: ДАККіМ, 2010. – 244 с.
62. Топольницький С. Як ми пишемо і розуміємо історію.
63. Удод О. Зміст української історичної освіти в сучасній російській історіографії: імперські стереотипи і міфи./ О. Удод// Історія в школах України.- 2006.-№1. – 10-13.
64. Фідря О. Чи можливо зрозуміти історію? (Методологія історії та формування хронологічних і просто рових компетенцій учнів) // Історія в школах України. - 2004. - № 5. – С. 2-7.

65. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2007. – 168 с.
66. Фоменко А. Деякі підходи до розробки і створення навчальних комп'ютерних програм (комп'ютерних посібників) з історії // Історія в школах України. – 2003. – № 1.
67. Яковенко Н. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007.